

παρελθόντα ἦσαν τὰ ὅσα συνεβησαν εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Οὐνδίων, καὶ τὰ ὅποια ἀνωτέρω Σοὶ ἔγραψα, τὰ δὲ ἐκπιπῶτα τὰ ὅσα νεωστὶ ἔβλεπαν οἱ ὀφθαλμοὶ μου αἶνα ἦσαν ὁμοία τῶν παρελθόντων, ἥ οἱ το δρᾶμα ἦτον ὁμοιότατον ἢ μᾶλλον εἰπεῖν το ἴδιον ἐκεῖνο ὅτε εἶδα ἀλιθῶς εἰς τὰς Ἰνδίας. Ἡ παράστασις ἐπροχώρα εἰς τὸ τέμα της, εἰχον παρέλθει τεσσαρες ὥραι, ἀφ' ὅτου ἤρχισε, καὶ ἤδη παρίστατο ἡ τελευταία σκηνή τῆς τελευταίας πράξεως, ὅτε ἡ κόρη ἐμίλλετο αὐτοχειριασθῆναι ἐπὶ τοῦ ἰαφου τοῦ ἀποθανόντος ἱερατοῦ· ἰδὼ οἱ θεαταὶ ἐπέκοντο μετέωροι, ἀλλὰ φαντάσου Σίγγ, πόσον ἡ ἰδική μου ψυχὴ ἐπάλλε περισσότερον τῆς ψυχῆς τῶν θεατῶν, δάκρυα ἔρρευσαν ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ μου, καὶ ἡ συγκίνησις καὶ ἡ ταραχὴ μου ἠῤῥεσαν τὴν περιουσίαν τῶν θεατῶν· τινὲς τῶν ὁποίων ἔβλεπον ἀπορούντες, ἐμὲ περισσότερον παρὰ τὴν σκηνήν.

Ἡ θεατρίστρια ἦτον εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ζωῆς της, καὶ μετὰ πολλοὺς λόγους συγκινητικοὺς καὶ τραγικοὺς ὑψωσε τὸ ὅμμα της εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἡτοιμάζετο νὰ κτυπηθῇ· τὰ ὅμματα μου εἰσαμβύθησαν, τὸ αἷμά μου ἔταλλε σφοδρῶς, τὸ θεωρεῖόν μου ἦτο πλησίον τῆς σκηνῆς, μ' ἐφάνη νὰ πηδῇσω ἐπ' αὐτῆς· τρέχω πλησίον τῆς νεάνιδος, λαμβάνω τὴν χεῖρά της καὶ τὴν ἐμποδίζω νὰ πράξῃ ἔργον τοσοῦτον σπαραξικάρδιον καὶ σκληρόν· ὁ κόσμος ὅλος ἐγώναζε, καὶ ἐχειροκροτοῖ τοσοῦτον ἐμμανῶς ὅμα μὲ εἶδεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ὥστε ἡναγκάσθησαν νὰ καταβιβάζωσι τὸ παραπέτασμα καὶ μᾶς διχώρησαν ἐξ αὐτῶν· πλὴν τίποτε, οἱ γελῶτες διέρχονται καὶ ἐτι περισσότερον ἠρεθίζετο τὸ ἀκροατήριον. Ἡ Λόλα-Μοντιὲς ἐξεκαρδίσθη γελῶσα, μ' ἔσυρε πλησίον τῶν περιπτέρων καὶ μὲ εἶπε διατὶ νὰ πράξω πράξιν ὅπως διόλου ξένην ἐπὶ τῆς περιστάσεως. — Κυρία μου τὴν εἶπα πῶς ἡδυνάμην ν' ἀφῇσω νὰ σπαραχθῇ; ἀνηλεῶς, οὐ ἦτις εἶσαι τέσον ὥραιο; καὶ ἴσως τὸ ὀδυνημά μου ἢ ο παρὰδοξον, ἀλλ' ἀφοῦ μάθης τὴν αἰτίαν, ἦτις μ' ἐπαρσκήνησε θέλεις μὲ δικαίως γινώσκεις ὅτι τὸ δρᾶμα τὸ ὅποιον σεῖς τώρα παρασκήνησαι ὑπῆρξεν ἀληθὺς. Ἐγὼ μόνος ἤμην τοῦ ἀπενυχταίου τοῦτου μάρτυς, καὶ ἐκτοτε ἡ λύπη ἐνεφώλευσεν εἰς τὰ στήθεά μοι, καὶ μόνη παρηγορία μοι εἶναι ἡ ἀγάπη τῆς περιηγήσεως. Ἐκτοτε ναί, πολλάκις ἡ μελαγχολία μου μ' ἐκίνησε νὰ πλανῶμαι πανταχοῦ ἀειζητῶν τὸ περιπόθητον αὐτὸ ὃν το ὅποιον σὺ τώρα ἐμμήτης ἐπιτυχῶς, πολλάκις εὐρέθην εἰς Ἰατραθαλασσίαν καὶ στεκόμενος ἐπὶ παράλου βράχου παρετήρουν.

Παρετήρουν τὰ σκάξονα εἰς τὰς πλευράς του παφλάζοντα καὶ ἀφρίζοντα κύματα, καὶ τὴν Σελήνην τὴν πάναγιον καὶ φωτεινὴν πέμπουσιν οὐρανὸς ἡμεροεν ἐπ' αὐτῶν παρετήρουν· μοὶ ἐφαίνετο ὅτι τὸ κύμα ἤθελε τιν φέρει ἐκεῖ πλησίον μου, πλὴν ματαία πλάνη. Ἐγὼ ἐθρήνουν καὶ το πᾶν μ' ἐφαίνετο ὅτι ἐθρήνει καὶ ἀφοῦ τέλος πάντων καθεκάσθη ἡ ἀναπόλησις τῶν παρελθόντων μοὶ ἦτον ἔργον κύριον, συνεπέσεν αὐτὴν τὴν νύκτα νὰ ἴδω πάλιν τὴν σκηνὴν ἐκείνην ἣτις τοσοῦτον εἰς τὴν ζωὴν μου ἔφερε κίνδυνον. — Θάψος φίλε μου, μὲ εἶπεν ἡ κόρη, διώξον τὰ παρελθόντα αὐτὰ αἰοῦ σὲ τυραντοῦν τόσον, ἰδοὺ ἐγὼ πρόθυμοι εἰς πᾶν νύκτα σου καὶ διατὶ ὅχι, ἀφοῦ καὶ πραγματικῶς εἴμυι ἄλλη ἐκείνη; θέλεις νὰ ἀντικαταστήσω τὸ μέρος τῆς πλησίον σου; Ἰδοὺ ἐγὼ.

Ταῦτα μοὶ ἐλάλησεν ἡ κυρία Λόλα Μοντιὲς, καὶ τὸ γαλανόν της καὶ γλυκὺ ὄμμα δὲν μ' ἐφάνη πονηρόν, ἀλλὰ πλήρες εὐλικρινείας καὶ χάριτος. Ἡ τύχη μου εἶναι ἀγαθὴ ἂν τοῦτο γίνῃ, εἶπα κατὰ νοῦν· εἶνα χεῖρα φιλικὴν πρὸς αὐτὴν ἣτις ὑπεσχέθη τοῦ λοιποῦ φιλίαν ἀόλουν καὶ καθαρὰν. Τῇ ἐπαύριον ἐμελλε νὰ μ' ἐπισκεφθῇ ἀφοῦ τῆς εἶπα ὅτι ἡ κατοικία μου εἶναι εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς βασιλείσεως.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΛΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἐπὶ τοῦ Μωάμεθ Β' τῇ 29 Μαΐου 1453

Μ. Χ. ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου Θ' τοῦ Παλαιολόγου.

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Παλαιολόγων ἡ πτώσις τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ἐφαίνετο ἀναπόφευκτος, διότι οἱ βασιλεῖς αὐτοῦ δὲν ἐθεμελίωσαν τὴν ἀσφάλειν των εἰς τὰς ἐκυτῶν δυνάμεις ἀλλ' εἰς ξένους. Μετὰ τὸν αὐτοκράτορα Γεώργιον διεδέχθη τὴν αὐτοκρατορίαν Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος, οὗτος σφετερισθεὶς τὴν ἐν Νικαίᾳ βασιλείαν τῶν Λασκαρέων κατέστρεψε τὸ ἐν Βυζαντίῳ Λατινικὸν κράτος ἐλευθερώσας οὕτω τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Λατίνων διὰ τοῦ Στρατηγικοῦ, βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τῶν ἐθελονταρίων, καὶ διεσκέδασε τὴν ὀργάν τῶν πνεόντων ἐκδίκησιν διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ Βυζαντίου Λατίνων Καρόλου τοῦ Ἀνδεγαυικοῦ. Ἀλλ' οἱ Βούλγαροι κατατρέχοντες ἀφ' ἐνὸς τὴν χώραν, ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ Βενετοὶ καὶ ἄλλοι συνεμάχησαν κατ'

οὐτοῦ, ὥστε οὗτος στενοχωρούμενος πανταχόθεν καὶ ἀπολέσας πᾶσαν ἐλπίδα σωτηρίας προσέδραμε πρὸς τὸν Πάπαν προτείνων τὴν ἐνωσιν τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας μετὰ τῆς Δυτικῆς· καὶ ὁ μὲν Πάπας συγκατένευσεν ἀπαντήσας· α) νὰ ἀναγνωσθῇ τὸ περὶ συμβόλου τῆς πίστεως δόγμα· β) νὰ μνημονεύεται εἰς τὰ δίπτυχα· γ) νὰ ᾄδῃ τὰς κατ' ἑφεσιν ὑποθέσεις τοῦ εἰς τὸ δικαστήριον τῶν Παπῶν· ἀλλ' ὅμως ὁ βασιλεὺς ἂν καὶ ἐνόμισε τὰ γραφόμενα ἐκτελεστέα ἐξ ἐναντίας ἡπατήθη, διότι ὁ εὐσεβέστατος Πατριάρχης καὶ λοιποὶ κληρικοὶ δυσανασχετοῦντες διὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην τοῦ βασιλέως, ἀντέτειναν κατ' αὐτοῦ καὶ κατὰ τοῦ Πάπα τόσον ὥστε ἐξωρίσθησαν, ἀντιματασταθέντος τοῦ Πατριάρχου διὰ τοῦ Ἰω. Βέκου. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνωμαλιῶν καὶ διχονοιῶν στίφος Ἰσπανῶν, καὶ Καταλανῶν, καὶ Ἀράβων, λαβὼν μέρος εἰς τὸν Σικελικὸν ἐσπερινὸν καὶ ἀκούσαν, ὅτι ἡ Ἀνατολὴ ἔχει χρεὶν βοηθείας, ἔσπευσαν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὅπου ὁ Μιχαὴλ ἐντρομος τοὺς ὑπεδέχθη, οὕτω στενοχωρούμενος πανταχόθεν ὑπὸ ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν, καὶ ἀσθενήσας ἀπέθανε. Τοῦτον διεδέχθη ὁ Ἀνδρόνικος, ὅστις καθήρεσε τὸν Πατριάρχην Ἰω. Βέκον ἀντικαταστήσας αὐτὸν διὰ τοῦ Γεωργίου, ὁ Ἀνδρόνικος βλέπων τὸν κίνδυνον πανταχόθεν τὸν ἐπαγαγόντα ὑπὸ διαφόρων ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν καὶ ἰδίως ὑπὸ τῶν νικητῶν καὶ τροπαιούχων Τούρκων, (περὶ ὧν κατωτέρω θέλομεν ὁμιλήσει), ἐμίσθωσε Καταλανοὺς οἵτινες ἐξετάθησαν εἰς ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα καὶ ἰδίως εἰς τὰς Ἀθήνας.

Τὸν Ἀνδρόνικον Γ' τὸν βασιλεύσαντα 9 ἔτη διεδέχθησαν οἱ δύο τοῦ υἱοῦ, οἵτινες ὡς ἀνήλικοι ἐπετροπεύοντο ὑπὸ τοῦ Ἰω. Κατακλιζηνοῦ, ἀλλὰ ἕνεκα τῆς ἐριδος αὐτοῦ μετὰ τοῦ Ἰω. Παλαιολόγου συνέβη στάσεις τις, καθ' ἣν ὁ μὲν ἔχων συμμάχους τοὺς Ὀθωμανοὺς ὁ δὲ τοὺς Χριστιανοὺς ἀντεποιεῖτο τὴν ἀρχήν. Ἐκ τῆς στάσεως ταύτης ὠφελοῦμενοι οἱ Ὀθωμανοί, διέβησαν τὸν Ἑλλησπόντον καὶ ἔφθασαν μέχρι τῆς Καλλιπόλεως, αἱ καταδρομαὶ καὶ λεηλασίαι τούτων ἐτάρακτον τὴν Βυζαντινὴν Αὐτοκρατορίαν ἐμπνέοντες τρόμον, καὶ ἐπὶ δὴ 6 ἔτη οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἐξέλθῃ κατ' αὐτῶν, καὶ διὰ τῆς βοηθείας τούτων ἀνεδείχθη Αὐτοκράτωρ Ἰω. ὁ Παλαιολόγος· οὗτος βλέπων πανταχόθεν πολιορκουμένην τὴν Βυζαντινὴν Αὐτοκρατορίαν καὶ κινδυνουμένην, διὰ νὰ ἀναξωπυρῇ τὴν πατρίδα του, ἀτεφάσισε μετὰ τῶν δύο ἄλλων ἀδελφῶν τοῦ Δημητρίου καὶ Κωνσταντίνου, νὰ περιόδευσεν τὴν Εὐρώπην, ἀλλὰ μικρὰν τινα βοήθειαν εὔρεν καὶ αὐτὴν ματαιουμένην, δηλαδὴ τὴν τοῦ Πάπα, τοῦ ὁποίου κατὰ προσταγὴν τῆς μητρὸς του καὶ Χρυσόβουλον εἶχεν υπογράψει, ἐν ᾧ ὡμολόγει τὸν Πάπαν, α) κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας, β) νὰ διατάξῃ τὴν διδασκαλίαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας, ὑπέσχετο δὲ νὰ δώσῃ καὶ ὄμηρον τὸν ἰδιόν

τοῦ υἱὸν εἰς τὸν γενναῖον Βαγιαζίτην κατὰ προσταγὴν τοῦ τότε βλέπων τὰς ἐλπίδας τοῦ ματαιουμένης ἀπεφάσισε καὶ αὐτοπροσώπως νὰ ἔλθῃ εἰς συνένευσιν καὶ μετὰ τοῦ Πάπα, καὶ ἅμα φθάσας εἰς αὐτὸν ἤσπασθη τὸν πόδα, τὴν χεῖρα καὶ τὴν πορείαν τοῦ Πάπα· ἡ συνέντευξις αὕτη τοῦ βασιλέως μετὰ τοῦ Πάπα ἐγένετο εἰς τὴν ἐν Φρεαρίᾳ Σύνοδον καθ' ἣν ἐσυζητοῦντο τὰ ἑξῆς· α) ἡ χρῆσις τοῦ ἀζύμου ἄρτου, β) ἡ ὑπεροχὴ τοῦ Πάπα, γ) ἡ ἐκπόρευσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκ τοῦ Πατρὸς (καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ), γενομένης σφοδρᾶς συζητήσεως καθ' ἣν ἀντέτειναν Μάρκος ὁ Ἐφέσου καὶ Δημήτριος ὁ Παλαιολόγος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Αὐτοκράτορος, τότε ἐπαντιτείνοντος τοῦ βασιλέως δια τὴν παραδοχὴν καὶ ἐκφράζοντος τὴν γνώμην του, τότε παραδόξως κύων τις ὑθρευτικός, ὃν ἔφερε μεθ' ἐκείνου δὲν ἔπαυεν ὑλακτῶν μεχρὶς τοῦ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ἔπαισε. Οὕτω λοιπὸν ἀναγκασθέντες ἐν μέρει ὑπὸ χρημάτων καὶ ὑπὸ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρχόντων ἐπανήλθον εἰς τὴν πατρίδα τῶν· ἀλλ' ἡ ἐπιθυμία τοῦ Αὐτοκράτορος οὐδὲν συνετέλεσεν εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ θρησκευματος· διότι, ἅμα φθάσαντες εἰς τὴν πατρίδα τῶν, καὶ ἐρωτῶμενοι, τί κατάρθρωσαν, ἀπεκρίναντο, ὅτι μετέσχον τῶν ἀζύμων καὶ λοιπῶν τῶν Λατίνων· τότε Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἀντιτείνων καὶ δυσανασχετῶν προεκάλεσε καὶ δευτέραν Σύνοδον, καταπαίσας τὸν Πατριάρχην τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τὸν τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ συνελθόντες ἀφώρισαν τὸν Αὐτοκράτορα, καὶ τὰ ἐν Φρεαρίᾳ δογματισθέντα ἀκύρωσαν· Οὕτω λοιπὸν ἡ Ἀνατολικὴ ἐκκλησία καὶ ἡ Δυτικὴ ἔμειναν εἰς ἣν ἦτον κατὰστασις.

Μετὰ τὸν Ἰω. Παλαιολόγον ἔλαβε τὴν Αὐτοκρατορίαν ὁ Κωνσταντῖνος. Οὗτος θεωρῶν ὅτι τὸ παλαιὸν αὐτὸ βασιλεῖον, τοῦ ὁποίου ἡ ἔδρα μετετέθη ἀπὸ τῆς Ῥώμης εἰς τὸν Βόσπορον, ἔγεινε σαθρὸν ὡς δένδρον τι, τοῦ ὁποίου αἱ ῥίζαι καὶ οἱ κλῶνοι σήκωνται, καὶ δὲν δύναται πλέον νὰ διατηρηθῇ, ἀλλὰ καὶ τοὶ βλέπων τὴν πτώσιν αὐτοῦ, ἐσπούδαζεν ὅμως πρὸς καιρὸν νὰ παρατείνῃ αὐτὴν καὶ τοῦτο διὰ συνοικισίου νὰ πράξῃ· πρὸς τοῦτο ἔστειλε τὸν Φρατζὴν νὰ τὸ διαπραγματευθῇ, τὸ ὅποδον καὶ ἐξέτελεσεν εἰς Βενετίαν νὰ λάβῃ Ἱθρηρίαν τινα εἰς τὴν ὁποίαν ὁ πατὴρ τῆς ἔδωκεν εἰς προῖκα 56,000 χρυσοῦ, ἀλλ' αἱ διαπραγματεύσεις αὗται διεκόπησαν ἕνεκα τοῦ Τούρκικοῦ πολέμου.

Ὀλίγα περὶ Τούρκων.

Τρία διάφορα Κράτη γνωρίζομεν εἰς τὴν Ἱστορίαν· α) τὸ ἀναφανέν περὶ τὴν Β'. ἑκατονταετηρίδα· β) τὰ ἐκ τῶν εἰρεπίαν τοῦ Ἀραβικοῦ κράτους διάφορα κράτη προκύψαντα, καὶ γ) τὸ ὅποιον ὑπάρχει τὴν σήμερον εἶναι ἰδίως τὸ Ὀθωμανικὸν τὸ ἐκ τοῦ Ὀθμάνου ἢ Ὀσμάνου ἔχον τὴν καταγωγὴν του. Ἡ πα-

τρὶς τοῦ Τουρκικοῦ κράτους εἶναι ἢ πέραν τοῦ Ὄξου κειμένη χώρα Μεγάλη Ταρταρία, περὶ τὰ μέσα τῆς Β'. ἑκατονταετηρίδος συναπαντήθησαν μετὰ τῶν Βυζαντινῶν, μετὰ τῶν Περσῶν καὶ μετὰ τῶν Κινῶν, καὶ οὕτως ἡ φυλὴ τῶν Τούρκων ἀνέμιχθη μὲ διαφορὰ κράτη· εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ μεγαλείου τοῦ Τουρκικοῦ κράτους συνετέλεσαν διάφοροι Τούρκοι καὶ ἀνεδείχθησαν νικηταὶ καὶ τροπαιοῦχοι, τοιοῦτοι π. χ. ὁ Ἀσλάν (θυμοειδὴς λέων) Βαγιοζίτης, Μουράτ, καὶ μάλιστα ὁ Σολεϊμάνης καὶ λοιποὶ, ἀλλ' ὁ περιφημότερος ὑπῆρξεν ὁ Μωάμεθ Β'. ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἐγένετο καὶ ἡ ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ Μωάμεθ Β'. ἄρχων τῆς Μαγνησίας, καὶ ἀκούσας διὰ ταχυδρόμου τὴν ἀγγελίαν, ὅτι ὁ Μουράτ ἀπέθανε, ἀναβὰς ὅσον τάχος ἐπὶ ἵππου Ἀραβὸς ἐρθασεν εἰς Καλλιόπολιν, ἐνθα ἐξῆλθον εἰς προὔπαντησιν αὐτοῦ διάφοροι Τούρκοι καὶ Χριστιανοί· καὶ πρώτη φροντίς ὑπῆρξεν εἰς αὐτὸν νὰ θανατώσῃ τὸν Ἀχμέτ, ὅστις· εἶχε γεννηθῇ ἐν πορφύρᾳ, (διότι ὁ Μωάμεθ Β'. κατήγετο ἐκ δούλης), πρὸς πάντας δὲ τοὺς συγχαίροντας αὐτὸν ἐλάλει μετὰ γλαφυρότητος. Ἐπὶ τῷ σκοπῷ δὲ τῆς κατακτήσεως τεινῶν μόνον εἰς τὰ χεῖλην ἔφερε τὴν εἰρήνην· ὅθεν διαβάς τὸν Ἑλλησποντον κατέσχε τὰ πρὸς τὸ σιτηρῆσθαι τοῦ Ὁρχάνη κτήματα, καὶ ἐδίωξε τοὺς Χριστιανούς. Ἡ ἀγγελία αὕτη κατέπληξε τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον καὶ τοὺς λοιπούς, καὶ ἤρχισαν νὰ σκέπτονται περὶ προτάσεως συμβιβασμοῦ καὶ εἰρήνης, καὶ περὶ τῆς διατηρήσεώς των, καὶ ἐνθ' ἐπαραπονοῦντο πρὸς τὸν Μωάμεθ διατὶ κτίζει τὸ πρὸς τὴν Κωνσταντινουπόλιν φρούριον, ἔλαβον ἐπαπειλητικὴν ἀπάντησιν παρ' αὐτοῦ. τότε ὁ Κωνσταντῖνος ἀπεφάσισε νὰ ἀναγκασθῇ καὶ νὰ παύσῃ τὴν περαιτέρω οἰκοδομὴν διὰ τῆς σπάθης, ἀλλ' ὡς λέγει ὁ Φρατζῆς ἐκωλύθη παρὰ τῶν Συγκλητικῶν. Ὁ δὲ Σουλτάνος Μωάμεθ τόσο ἐπετάχυνε εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ φρουρίου, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκτὸς τῆς κοινῆς ὕλης μετεχειρίσθησαν καὶ τὰ ἐκ τοῦ Βοσπόρου μνημεῖα καὶ μάρμαρα, ὥστε καὶ τοὺς ἰδίους βεζύριδες ὑπεχρέωσεν εἰς ἐργασίαν. Οἱ Τούρκοι ἐξήκολούθουν νὰ κάμωσιν ἐπιδρομὰς εἰς τὰ περὶ μετὰ τῶν ὁποίων ἤρχοντο εἰς συμπλοκὴν, τοὺς ὁποίους καὶ καθυπέταττον, καὶ μάλιστα τοὺς κατοίκους τοῦ Ἐπιβάτου τοὺς τολμήσαντας νὰ ἀντισταθῶσι κατέσφαζαν ἅπαντας οὐδενὸς φειδόμενοι. Τότε ὁ Κωνσταντῖνος ἰδὼν τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον ἔκλεισε τὰς πύλας τῆς πόλεως, καὶ ἔπεμψε πρέσβεις πρὸς τὸν Μωάμεθ, ὅστις εἶχε συστήσει φρουρὰν τετρακοσίων Γενητσάρων (νέων στρατιωτῶν Χριστιανῶν) καὶ ἐλάβανε φόρων παρὰ τῶν εἰσερχομένων νηῶν, καὶ μάλιστα πρώτη ναὺς Βενετικὴ τολμήσασα νὰ ἀντισταθῇ κατεποντίσθη, καὶ ὁ ἀρχηγὸς αὐτῆς ὁμοῦ, καὶ τινες διασωθέντες ἐν ἀκατίῳ συνελήφθησαν καὶ

ἐθανατώθησαν πύραυτα, ὁ δὲ πλούταρχος ἀνεσκόλωπίσθη.

Κατὰ τοὺς κειροὺς ἐκείνους ἐγνώσθησαν τὰ φοβερά τηλεβόλα ὅπλα. Εἷς Οὐγγρὸς δυσχερестηθεὶς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ μετέβη εἰς τὸν Σουλτάνον, καὶ προσελθὼν εἰς αὐτὸν τῷ ὑπεσχεθῆναι κατασκευασθῇ τηλεβόλον ὅπλον ὑπερμέγεθους, τυχὼν δὲ παρὰ τῷ Σουλτάνῳ τῆς εὐνοίας κατασκεύασεν ἐξ αἰσίου τι τηλεβόλον ἢ πυρόβολον, (δὲ οὐ ὡς ἐρρέθη κατεποντίσθη ἢ Βενετικὴ ναὺς) τοῦ ὁποίου ἡ περιγραφή εἶναι λίαν περιεργός. Ἡ λίθινος σφαῖρα αὐτοῦ ἐξῆγιζε 12 κεντηνάρια, ἡ περίμετρος αὐτοῦ 12 σπιθαμῶν, διακόσιοι σκαπανεῖς ἐκαθάριζον τὸν δρόμον εἰς τὴν συγκομιδὴν αὐτοῦ, διακόσιοι ἐν πίσεσι ἄνθρωποι ἐχρειάζοντο νὰ τὸ διευθύνωσι, πενήκοντα ζεύγη βοῶν ἔστυρον αὐτὸ, δύο ὄραι ἐχρειάζοντο νὰ τὸ γεμίσωσιν, ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἐρρίπτετο, ὁ δὲ ἀπολυθεὶς λίθος ἐξεσφενδονίζετο ἐν μίλλιον μακρὰν, καὶ ἐχώνετο μίαν ὀργυιὰν το βῆθος, ὁ κρότος δὲ αὐτοῦ ἐπροξένει τρόμον εἰς τοὺς ἐντὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλ' ὅμως ὁ δημιουργὸς, δὲν παρήλθε πολὺς καιρὸς, καθ' ὃν θραυσθὲν συνέθραυσεν καὶ αὐτόν.

Ὁ Κωνσταντῖνος θεωρῶν τὴν ἐπικίνδυνον θέσιν εἰς ἣν περιῆλθε, διότι δύναμιν ἐπικουρίας δὲν ἐπερίμενε, κατεγίνετο πῶς νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ Σουλτάνου. Τὸ τεῖχος τῆς περιμέτρου ἦτον τριῶν ὥρων, ὁ στρατὸς τῶν Χριστιανῶν Γραικῶν ἀνέβαινεν εἰς 4973, τῶν δὲ ξένων εἰς 2000, καὶ μετὰ τινὰς βοηθείας εἰς 6000 καὶ 3000 ὥστε τὸ ὅλον 9000. Ἐκ τῶν δύο τειχῶν τὸ ἔσωθεν ἦτον τὸ ἰσχυρότερον, τὸ ὁποῖον καὶ ἐφρουρεῖτο. Ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ 300 Γενουέων ἐφρουρεῖ τὸ ἰσχυρότερον τοῦ τεύχους, παρὰ τὴν πύλιν κυνήγιον κατεῖχε τὴν θέσιν ὁ Ἰσιδωρος Καρδιάλιος, τὸ παλάτιον τῶν Βλαχερνῶν κατεῖχεν ὁ Ἰερώνυμος, τὸ ὑπόλοιπον Λουκάς ὁ Νοταρᾶς, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Ἰσπανὸς Ἰουλιανὸς, ὁ Μαυρήκιος καὶ ὁ Θεόφιλος Παλαιολόγος· ὁ δὲ κατὰ θάλασσαν Βενετικὸς στόλος ἀνέβαινεν εἰς 14 τὸν ἀριθμὸν πλοῖα.

Ὁ δὲ στρατὸς τοῦ Σουλτάνου ἀνέβαινε εἰς 258000 στρατιώτας, ὁ δὲ κατὰ θάλασσαν εἰς 420 ἐξ ὧν 18 τρίκρατα, ἀρχηγὸς δὲ τοῦ στόλου ἦτον ὁ Βαλτάογλος.

Ἡ πρώτη προσβολὴ ἐγένεεν ἐκ μέρους τῆς ξηρᾶς διὰ τοῦ εἰρημένου ἐξαισίου πυροβόλου, τὸ ὁποῖον ἐπροξένει μεγίστην θραύσιν. Ἐκ δὲ τῆς θαλάσσης ἐγένεεν σύγκρουσις τις μεταξὺ τῶν Βενετικῶν νηῶν καὶ τῶν τοῦ Σουλτάνου· ἐφάνησαν πέντε νῆες Βενετικαὶ καὶ μία αὐτοκρατορικὴ ἐρχόμεναι ἐντὸς τοῦ λιμένος. Ὁ οὐρανὸς ἦτον αἵθριος, τὸ τεῖχος πλήρες θεατῶν, καὶ ὁ Σουλτάνος αὐτὸς θεατὴς τῆς ναυμαχίας. Αἱ

Βενετικάι νῆες καὶ ἡ αὐτοκρατορικὴ ἐξηκολούθουν τὴν πορείαν των μεχρὶς ὡς πλησιάζασαι ἠναγκάσθησαν νὰ συμπλακῶσι μὲ τὰς τοῦ Σουλτάνου· ἤρχισεν ἡ ναυμαχία καὶ διὰ τοῦ ὕγρου πυρὸς ἀνεχαίτιζαν τὰς Τούρκικας, τόσοις τὰς ἐστενοχώρουν, ὥστε ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσωσι· θεωρῶν δὲ ὁ Σουλτάνος αὐτοὺς ὑποχωροῦντας, ὅλος πλήρης θυμοῦ καὶ ἀγανακτήσεως κατὰ τοῦ ναυάρχου, τρίζων τοὺς ὁδόντας καὶ ἀφρίζων ἐκέντησε τὸν ἵππον του, καὶ ὥρμησεν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ σταθεὶς ὑποβρύχιος μέχρι τῆς κοιλίας τοῦ ἵππου παρώτρυνε τὴν μάχην, ἀλλ' ἀπροσδοκῆτως καὶ παραδόξως· ἰδὼν ὅτι αἱ πέντε νῆες ἐσώθησαν καὶ εἰσέπλευσαν εἰς τὸν λιμένα ἠθέλησε νὰ ἀντισκολωπίσῃ τὸν ναύαρχον, ἀλλὰ διὰ μεσιτείας ἐφείσθη τῆς ζωῆς αὐτοῦ, μεταβαλὼν τὴν ποινὴν, ἤτοι ἐξύλισεν αὐτὸν ἰδίαις χερσὶ διὰ σιδηρᾶς ῥάβδου, καὶ ἐδήμεισε τὴν περιουσίαν του.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Σουλτάνος δὲν ἠδύνατο νὰ διαρρήξῃ τὴν σιδηρὰν ἄλυσιν, κατεσκεύασε δοκοὺς καὶ ἐν μιᾷ νυκτὶ παρῶδξως καὶ ἀπροσδοκῆτως εἰλκυσε εἰς τὴν ξηρὰν 80 ναῦς· καὶ ἀποθιβάσθentes ἀπὸ τὸν Βόσπορον ἐφάνησαν τὴν ἐπιούσαν ἔμπροσθεν τοῦ τείχους.

Τέλος ἤρχισεν ἡ πολιορκία καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν· ἤδη ὁ στρατὸς τοῦ Σουλτάνου ἐπροχώρησε, καὶ ὁ στόλος ὑπῆρχεν ὑπὸ τὰ τείχη· ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος δὲ ἔλλειψιν χρηματικὴν στενοχωρούμενος ἠναγκάσθη ν' ἀπογυμνώσῃ τὰς ἐκκλησίας ὑποσχεθεὶς τετραπλασίαν ἀποζημίωσιν· θεωρῶν τὸν ἔσχατον κίνδυνον εἰς ὃν περιῆλθε, καὶ προτεινομένων λόγων περὶ παραδόσεως, ἀπεφάσισε πεπειθῶς εἰς τὸ ἀκραιφνὲς τῆς ἐθνικότητος αἰσθήμα, τῆς φιλοπατρίας καὶ ἀδεκάστου κρίσεως τῶν συγχρόνων του καὶ τῶν μεταγενεστέρων του νὰ μὴ παραδῶσιν αὐτὸ ἀλλὰ νὰ συναποθάνῃ μετ' αὐτοῦ.

Τότε ὁ Σουλτάνος ὥρισεν ἡμέραν τῆς ἐφόδου τὴν 29 Μαΐου τοῦ 1453 τὴν ἐσπέραν τῆς 27 ἔδωκε τὰς διαταγὰς εἰς τοὺς στρατιώτας του, ἐπεμψε κήρυκας, καὶ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐγίνοντο φωτοχυσίαι καὶ ἀλλαλαγμοὶ, ἐπτάκις ἐδεήθησαν εἰς τὸν Θεόν, Δερβίσιδες περιεφέροντο ἐνθαρρύνοντες τοὺς στρατιώτας, τὴν δὲ ἐσπέραν ἀγορεύσας ὁ ἴδιος Σουλτάνος ὑπεσχέθη εἰς τοὺς στρατιώτας διπλοὺς μισθοὺς, καὶ ὅτι παρέδιδε τὴν πόλιν εἰς διάστημα δύο ἡμερῶν εἰς λαφυραγωγίαν τῶν ἐν αὐτῇ, ταῦτα ἀκούσας ὁ στρατὸς ἀνέκραξε μὲ τῇ φωνῇ « Ἰλὰ, Ἰλὰ, Ἀλάχ. » Ἐκ τοῦ ἀλλαλαγμοῦ δὲ τούτου ἐνόησαν οἱ Βυζαντινοὶ τὸ αἶτιον, καὶ τότε ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ καὶ ἐν γένει ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ περιέφερον τὰς εἰκόνας παρακαλοῦντες τὸν Θεὸν νὰ φεισθῇ αὐτῶν καὶ νὰ τοὺς σώσῃ, διότι ἐνόμιζον, ὅτι ὁ Σουλτάνος δὲν θὰ ἐπιχειρήσῃ γενικὴν ἐφοδὸν, καὶ πολλοὶ μάλιστα ἐφυγον ἀπὸ τὸ τείχος εἰς τὴν

οἰκίαν των, τούτους δὲ ὁ βασιλεὺς ἰδὼν ἐπέπληττε, καὶ ἀπολογηθέντες ὅτι δὲν ἔχουσι τροφὰς ἐλάβανον παρ' αὐτοῦ.

Αἱ κρουγαὶ τῶν Χριστιανῶν ἀφ' ἐνὸς τὸ Κύριε ἐλέησον, καὶ οἱ ἀλλαλαγμοὶ τῶν Τούρκων ἀφ' ἐτέρου ἀναμιγνύμενοι μετὰ τῶν κρότων τῶν ὄπλων ἠκούοντο εἰς πολὺ διάστημα μακρὰν. Τότε ὁ Κωνσταντῖνος θεωρῶν τὸν ἔσχατον κίνδυνον ἐνεθαῖρουνεν ἕνα ἕκαστον μὲ λόγου· παρεγορητικούς· στραφεῖς πρὸς τοὺς Βενετοὺς, ἔπειτα εἰς τοὺς Γενουήτας, καὶ ἀποταθεὶς πρὸς πάντας ἔδειξε τὸ σκῆπτρον, καὶ μετὰ δακρύων εὐχαριστήσας τὸν Θεὸν συνεκίνησε ὅλους, οἵτινες μὲ τῇ φωνῇ ἀπεφάσισαν νὰ ἀποθάνωσι μετ' αὐτοῦ. Τότε ὁ Κωνσταντῖνος ἐπῆγεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἀγίας Σοφίας, μετέλαβε τῶν ἀχράντων μυστηρίων· τούτον δὲ ἀκολούθησαν καὶ ἄλλοι.

Ἦρχισεν ἡ ἐφοδὸς καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν· ὁ Κωνσταντῖνος ἀναβάς ἐφ' ἵππου, περιήρχετο ἔφιππος τὸ τεῖχος, καὶ καθὼς ἐξημέρωσεν, ἠκούετο θύρυβος κραυγῶν ἰσχυρῶν καὶ τῶν πυροβόλων.

Οὐδεμίαν δὲ πρόσδον ὁ ἐχθρὸς ἔκαμνε· τότε Τούρκοι τσαούσιδες ῥάβδουχοι ἔτυπτον τοὺς στρατιώτας διὰ σιδηρῶν ῥάβδων πρὸς τὰ πρῶτω παροτρύνοντες αὐτοὺς εἰς τὴν μάχην, ἀλλ' ὕγρον πῦρ ἐκχυνόμενον ἀπὸ τὸ τεῖχος ἐκώλυε καὶ ἀνεχαίτιζε τὴν ὁρμὴν αὐτῶν· ἐκ δὲ τῆς πυρσοκροτήσεως τῶν διαφορῶν πυροβόλων καπνὸς καὶ ὁμίχλη τὸν ἥλιον ἐκάλυπτεν, ἀφ' ἐτέρου δὲ ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ἔπαυε παροτρύνων καὶ αὐτὸς τοὺς στρατιώτας ἐπικαλούμενος τὴν ἐξ ὕψους θεῖαν δύναμιν, τοιαῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος, αἶφνης πληγνύεται ὁ στρατηγὸς Ἰουστινιανός, ὅστις χωρὶς νὰ φανερώσῃ τι εἰς αὐτὸν δένα ἐγκατέλειψε τὴν θέσιν του. ὁ δὲ βασιλεὺς ἰδὼν τοὺς ἐκεῖ στρατιώτας τεθορυβομένους, καὶ εἰς ἀνωμαλίαν καὶ σύγχυσιν περιπεσόντας, ἠρώτησε τὸν Ἰουστινιανὸν νὰ μάχῃ τὸ αἶτιον· ἀλλ' αὐτὸς οὐδὲν ἀπεκρίνατο. Τότε δὲ οἱ Τούρκοι ἰδόντες τὴν σύγχυσιν καὶ τὸν θόρυβον τῶν στρατιωτῶν ἔλαβον θάρρος, καὶ τις Χασάν καλούμενος, ὑπερμεγέθης τὸ ἀνάστημα ἐχώρησεν εἰς τὴν σύγχυσιν ταύτην ἀναβαίνων τὸ τεῖχος διὰ κλίμακος, παρακολουθούμενος δὲ καὶ ὑπὸ ἄλλων τριάκοντα, ἀλλὰ συντριβείσης τῆς κλίμακος κατεπλακώθη· ἀκολούθως δὲ πολλοὶ Τούρκοι μιμούμενοι τὸ γενναῖον τούτου τοῦ ἀνδρὸς παράδειγμα καὶ ἐπιπατοῦντες ἀλλήλους ἀνέβαινον τὸ τεῖχος, μὴ δυνηθέντων τῶν ἐντὸς τοῦ τείχους νὰ ἀνθέξωσιν εἰς τὴν ἐφοδὸν ὀλίγων ὄντων· (διότι τὸ μέρος τοῦτο τοῦ τείχους ἦτον ἀπροφύλακτον ὡς παρὰ τὴν θάλασσαν κείμενον, καὶ ὑπὸ τῆς ἀλύσεως προφυλαττόμενον).

Οὕτω λοιπὸν ἀναβάντων διαφόρων Τούρκων τὸ τεῖχος καὶ εἰσπηδησάντων ἐντὸς αὐτοῦ, αἶφνης ἀκούεται φωνὴ ὅτι ἐάλω τὸ τεῖχος· τοῦτο δὲ ἀκούσας ὁ Κωνσταντῖνος τάχιστα κεντήσας τὸν ἵππον του ὤρμησε μετὰ μεγάλης γενναιοφυχίας παρακολουθούμενος καὶ ὑπὸ πολλῶν ἁλ-λων, καὶ οὕτως εἰσχωρήσας εἰς τὸ πλῆθος ἤρχισε τὸν ἀγῶνα κτείνων πολλοὺς, καὶ δὲν ἔπαυε μαχόμενος, μέχρι σοῦ, πληγωθέντος τοῦ ἵππου του καιρίως ὑπὸ δι-αφόρων πληγῶν καὶ ἐκπνεύσαντος, ἠναγκάσθη νὰ μά-χῃται πεζός· καὶ τέλος ἀπαυδῆσας καὶ στενοχωρούμε-νος πανταχόθεν (διότι οἱ Τούρκοι 20 πρὸς 1 ἐμάχοντο) ἀνέκραξε στεναῶν ἐκ βάθους ψυχῆς, « Δὲν εὐρίσκεται Χριστιανός τις νὰ μοῦ ἀφαιρέσῃ τὴν κεφαλὴν ; » ταῦ-τα δὲ αὐτοῦ λέγοντος, ἰδοὺ τις ἐπελθὼν ξιφῆρης ἀπέ-κοψε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ περὶ πρώτῃν ὥρην τῆς ἡμέρας ἀγνοῶν αὐτὸν ὡς αὐτοκράτορα.

Τότε οἱ Τούρκοι ἀκωλύτως ἐξηκολούθησαν καταδιώ-κοντες τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ πάντας τοὺς προστυχόν-τας ἀνηλεῶς κατέσφαζον οὐδενὸς φειδόμενοι.

Οὕτω λοιπὸν τὸ Βυζαντινὸν κράτος, τοῦ ὁποίου τὴν ἔδραν μετέθεσεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἐκ τῆς Ῥώμης διαρκέσαν ὑπὲρ τὰ 1000 ἔτη μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ δυτικοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους ἐγένετο μοναρχία Ὄθωμα-νικὴ τῇ 29 Μαΐου τοῦ 1453 Μ. Χ.

Δ. Χ. Ν.

ΚΥΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ.

Οὐδὲμία γλῶσσα, παλαιὰ ἢ νεωτέρα, ἔχει τό-σον εὐπρόφορα, εὐσύνθετα, εὐσήμαντα, μονοτονώτερα καὶ ποιητικώτερα ὀνόματα, κύρια καὶ τοπικὰ, ὅσον ἡ Ἑλληνικὴ. Διὰ τοῦτο παρεδέχθησαν ἢ ἐμιμήθη-σαν αὐτὰ φιλοκάλως ἐκ παλαι πολλοὶ μὴ Ἑλληνικοὶ λαοὶ Ῥωμαῖοι, Γαλάται, Σκύθαι, Δάκιοι, Πέρσαι, Ἀρμένιοι, Ἑβραῖοι, Σύριοι, Αἰγύπτιοι, Αἰθῖες καὶ ἄλλοι παλαιοὶ καὶ νεώτεροι. Οὕτως ὁ κόσμος ἐ-ξελληνίζετο ἀφ' αὐτοῦ ἀνευ βίας παραδεχόμενος καὶ μίαν γλῶσσαν ὡς κοινὴν τὴν Ἑλληνικὴν τὴν τοῦ Εὐαγγελίου, ἃν ἐβασίλευε μάλιστα ὁ Μέγας ἐκεῖνος Ἀλέξανδρος 30—40 ἔτη, ὅτε ὁ Ἑλληνισμὸς ἤρθη-μεν ὑπὲρ τὰ 80 ἑκατομμύρια· Οὕτω μόνον μία γλῶσ-σα, μία σοφία, ἥτις ἤθελε φωτίζει καὶ συνοδεύει τὸ ἀνθρώπινον γένος κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν φιλαν-θρώπων, καὶ ἡ ἀπαιδευσία δὲν εὕρισκε ποτὲ τὴν εὐ-κολίαν νὰ διαιρέσῃ, νὰ σκοτίσῃ, νὰ καταστρέψῃ τοὺς λαοὺς τῆς γῆς.

Οἱ Ἕλληνες ἀλληλομαχοῦντες καὶ πρότερον, καθὼ δημοκρατούμενοι, ἀριστοκρατούμενοι κατὰ δήμους, καὶ μὴ μοναρχούμενοι συνταγματικῶς κατ' ἔθνος εἰς ἐν σῶμα συμπεπηγμένον καὶ στερεὸν, ἀμελήσαντες δὲ καὶ τὴν παιδείαν συγχρόνως, κατεπλημυρίσθησαν ὑπὸ ἁλλοφύλων καὶ ἁλλογλώσσων λαῶν μετὰ τὸν πρόωρον τοῦ Ἀσιοκράτου Μακεδόνης θάνατον καὶ ὀλιγοστεύθησαν, καὶ ἔχασαν ἐν μέρει τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν παιδείαν, καὶ τοὶ ἀντεχόμενοι αὐτῆς καλῶς ἐν ἀγκύλαις ὡς ὁ ναυαγὸς τὴν σωτήριον σανίδα, ὁ προσδοκῶν καὶ μετὰ τὸ ναυάγιον μακρὸν ἔτι βίον καὶ νέαν ἀγαθὴν τύχην.

Ὡς ἐκ τῆς ἀπαιδευσίας λοιπὸν καὶ τῆς ἀπερίσκε-φίας ἢ ἀπροσεξίας πολλοὶ Ἕλληνες, λησμονοῦντες τὴν ἀξίαν τῆς ἰδίας ἐαυτῶν γλώσσης καὶ τῶν κυρίων καὶ τοπικῶν ὀνομάτων αὐτῆς, ἐμιμήθησαν κατὰ και-ροὺς ἀπειροκάλως καὶ καταγελάστως ξενικὰ βάρβαρα ὀνόματα, ὡς καὶ ξενικὰς λέξεις, φθείροντες ἀσυγχω-ρήτως τὸν πολυτιμώτατον τοῦ ἔθνους θησαυρὸν, καὶ ἀτιμάζοντες καὶ καταζημιοῦντες πολλὰ ὡς τὸ ἔθνος. Ἐντεῦθεν πολλοὶ λαοὶ Ἑλληνικοὶ παραιτοῦσι κατ' ὀ-λίγον τὴν παιδείαν, τὴν γλῶσσαν, τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἔθνους, προσκολλώμενοι εἰς ἄλλας ιδέας, κακῶς νομιζομένων συμφερόντων. Ἐντεῦθεν ἔλαβον καὶ πολ-λοὶ μισέλληνες τὴν ἀφορμὴν νὰ κηρύξωσι καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ὡς ἐκφυλισθὲν κατὰ μέγα μέρος, καὶ τὴν γλῶσσαν ἀπολεσθεῖσαν καὶ τοὺς Ἑλληνικοὺς τόπους ὡς ξενικοὺς τοῦ λοιποῦ. Διατὶ, εὐλογημένε, λέγεσαι εἰσέτι Κεχαγιάς καὶ ὄχι Ἐφορος; Καφταντσόγλους καὶ ὄχι Χλαινίδης, Δελιγιάννης (ὅπερ δηλοῖ τρελλὸς Ἰωάν-νης) καὶ ὄχι Συνετίων ἢ Συνέσιος, Δελαπόρτας καὶ ὄχι Θῆρων, Γιαγζόγλους, Κάλφογλους, καὶ ὄχι ἄλ-λα ἐθνικώτερα ὀνόματα; Διατὶ πόρταν ἢ καπὶ καὶ ὄχι θύραν, σουτζῆν καὶ ὄχι γαλατοπώλην, τεπέ καὶ ὄχι λόφον, τεπεδάκι καὶ ὄχι γήλοφον ἢ λοφίσκον; Διατὶ Καδίκιοι καὶ ὄχι Χαλκηδῶν, Σκλαβοχώρι καὶ ὄχι Ἀμύκλαι, Ἄσπρα Σπήτια καὶ ὄχι Ἀντίκιρρα, Κλεζονήσι καὶ ὄχι Δρυμοῦσα, Ἰστιπ καὶ ὄχι Στόβα, Οὐσκιοῦπ καὶ ὄχι Σκοπία;

Διὰ ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα αἷτια ἐπαι-νοῦμεν τοὺς λογίους καὶ φιλογενεῖς ἄνδρας, ὅσοι φρον-τίζουσι πολλὰ περὶ διορθώσεως τῆς γλώσσης καὶ τῶν τοπικῶν καὶ κυρίων ὀνομάτων, λέγοντες μόνον περὶ τῶν τελευταίων τούτων, ὅτι συμφέρεי νὰ ἐξελ-ληνίζωνται τὰ ξενικὰ καὶ νὰ εἰσάγωνται τὰ ἐθνικὰ πάντα, ὄχι μόνον τὰ ἐνδοξα καὶ τετριμμένα Ἡρα-ρακλῆς, Περικλῆς, Μιλτιάδης, Δημοσθένης, Ἀσπα-σία, Κλεοπάτρα καὶ Ἀθηνᾶ ἢ ἄλλο τι, ἀλλὰ καὶ τὰ κατώτερα τούτων.

Ι. Γ. Α.